

1. Zdolność procesowa dziecka

Zgodnie z prawem łotewskim zdolność procesową w postępowaniu cywilnym mają osoby, które osiągnęły pełnoletność, czyli ukończyły 18. rok życia. W sprawach dotyczących małoletnich występują przed sądem ich przedstawiciele ustawowi, którymi są najczęściej rodzice lub opiekunowie dziecka. W przypadkach przewidzianych prawem małoletni mogą samodzielnie wykonywać przysługujące im prawa procesowe w postępowaniu cywilnym. W takich sytuacjach przedstawiciele ustawowi mogą pomagać małoletnim w postępowaniu sądowym. Należy zauważyć, że dzieci mają prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów i, w tym celu, do otrzymywania i przysyłania wszelkich informacji. Przysługuje im także prawo do bycia wysłuchanym w czynnościach lub postępowaniach, które ich dotyczą. Jeżeli dziecko jest w stanie sformułować opinię, należy wziąć ją pod uwagę z uwzględnieniem wieku i dojrzałości dziecka.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Sądy organizują swoją pracę w taki sposób, aby sprawy dotyczące ochrony praw i interesów dziecka rozpoznawać w trybie pilnym. W sprawach mających wpływ na dziecko, np. postępowaniu rozwodowym, ustalaniu pochodzenia dziecka itp., prawo przewiduje szeroki margines swobody przy ujawnianiu dowodów. Aby uściślać poglądy dziecka i przedstawiać je sądowi, w postępowaniu na ogół uczestniczy właściwy organ lokalny. Oznacza to, że w skład sądu rodzinnego wchodzi specjalnie przeszkoleni specjaliści, którzy precyzują opinie dziecka w znanym mu otoczeniu.

3. Wielodyscyplinarne podejście

Ochronę praw dziecka realizuje się we współpracy z rodziną, organami władz centralnych i lokalnych, organizacjami publicznymi oraz innymi osobami fizycznymi i prawnymi.

Zgodnie z ustawą o ochronie praw dziecka współpracę między organami władz centralnych i lokalnych w podlegających im sprawach z zakresu ochrony praw dziecka i praw rodzinnych koordynuje Ministerstwo Opieki Społecznej.

Na Łotwie obowiązuje konkretna procedura (określona w rozporządzeniu Rady Ministrów nr 545 z dnia 12 września 2017 r. w sprawie współpracy instytucjonalnej w dziedzinie ochrony praw dziecka) regulująca organizację współpracy między organami władz centralnych i lokalnych oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w tej dziedzinie. Pomagają przy tym kolegialne grupy konsultacyjne utworzone na szczeblu samorządowym oraz Rada Współpracy na rzecz Dzieci (*Bērnu lietu sadarbības padome*). Grupy współpracy rozpatrują m.in. indywidualne przypadki możliwych naruszeń praw dziecka, gdy konieczne są szybkie działania i współpraca między kilkoma instytucjami oraz gdy danej sprawy nie może rozwiązać jedna instytucja lub nie dało się jej rozstrzygnąć przez dłuższy czas.

4. Szkolenie specjalistów

W przepisach przewidziano szeroką grupę specjalistów (sędziów, prokuratorów, adwokatów, komorników sądowych i psychologów sądowych), którzy oceniają stan umysłu dziecka, a także pracujących z dziećmi notariuszy, funkcjonariuszy policji itd. Od wszystkich tych osób wymaga się specjalistycznej wiedzy w dziedzinie ochrony praw dziecka. Szkolenia dla sędziów dotyczące praw dziecka organizuje Ministerstwo Sprawiedliwości.

5. Dobro dziecka

Zgodnie z ustawą o ochronie praw dziecka prawa i dobro dziecka mają pierwszeństwo we wszystkich czynnościach prawnych dotyczących dzieci. Na Łotwie wszystkie działania z udziałem dzieci prowadzone przez instytucje władz centralnych lub lokalnych, organizacje publiczne, inne osoby fizyczne lub prawne, sądy i inne organy ścigania muszą w pierwszej kolejności uwzględnić prawa i interesy dziecka.

Dobro dziecka podlega ochronie przez wszystkie osoby fizyczne i prawne we wszelkich ich działaniach i decyzjach, które mają lub mogą mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na dane dziecko. Określenie najlepszego interesu dziecka służy znalezieniu trwałego rozwiązania danej sprawy dotyczącej dziecka, przy należytych uwzględnieniu okoliczności danej sytuacji oraz przewidzianych prawem kryteriów.

6. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Gdy orzeczenie dotyczące praw i interesów dziecka staje się skuteczne lub podlega natychmiastowemu wykonaniu, ale nie zostało jeszcze wykonane, przedstawiciel ustawowy dziecka może przedłożyć komornikowi sądowemu dokument wykonawczy. Sąd nie przesyła informacji dotyczących orzeczenia bezpośrednio dziecku. Zakłada się, że rodzice lub opiekunowie dziecka, będący jego przedstawicielami ustawowymi i działający dla jego dobra, wyjaśniają mu orzeczenie sądu z uwzględnieniem zdolności dziecka do jego zrozumienia i przekazują mu niezbędne informacje o postępach w wykonaniu orzeczenia. Jeżeli jest to konieczne w celu wykonania orzeczeń w sprawach dotyczących prawa pieczy nad dzieckiem i prawa do kontaktów z dzieckiem komornik sądowy współpracuje z sądem rodzinnym: wydaje polecenia w zakresie udzielenia informacji niezbędnych do wykonania orzeczenia i w zakresie uczestniczenia w postępowaniu egzekucyjnym.

7. Dostępność środków zaskarżenia

W postępowaniu cywilnym sprawy z udziałem małoletnich prowadzą ich przedstawiciele ustawowi, którymi zazwyczaj są rodzice lub opiekunowie dziecka. W przypadku gdy prawo pozwala małoletnim na samodzielne wykonywanie przysługujących im praw procesowych w postępowaniu cywilnym, uczestniczą w nim także ich przedstawiciele ustawowi.

Przewidziano dodatkowy instrument ochrony dzieci pochodzących z rodzin, w których występuje przemoc. Jeśli dziecko jest ofiarą przemocy lub kontroli przemocowej, o ochronę dobra dziecka może wnieść nie tylko jedno z rodziców lub opiekun dziecka, lecz także sąd rodzinny lub prokuratura. To oznacza, że jeżeli z jakiegokolwiek powodu przedstawiciel ustawowy dziecka nie działa na rzecz ochrony jego praw, jeden z właściwych organów może złożyć odpowiedni wniosek do sądu. Należy podkreślić, że o ochronę przed przemocą można wystąpić na dowolnym etapie postępowania cywilnego, w tym przed wniesieniem powództwa.

8. Przeprosobienie, w tym przeprosobienie międzynarodowe

Na Łotwie osoby małoletnie można przeprosobić, jeżeli leży to w ich najlepszym interesie. Podstawy prawne przeprosobienia określono w kodeksie cywilnym. Procedurę przeprosobienia określono w rozporządzeniu Rady Ministrów. Przeprosobienie zatwierdza sąd. Dziecko można przeprosobić, jeżeli przed zatwierdzeniem przeprosobienia umieszczono je pod opieką i nadzorem osoby przeprosabiającej, a organ opiekuńczo-kuratorski utworzony przez władze lokalne – sąd rodzinny – ustalił, że dziecko i osoba przeprosabiająca pasują do siebie oraz istnieją uzasadnione podstawy, by sądzić, iż przeprosobienie doprowadzi do powstania rzeczywistej relacji dziecko–rodzic. Dziecko, które ukończyło 12 lat, musi wyrazić zgodę na przeprosobienie.

Osoba, która chce przysposobić dziecko, składa stosowny wniosek do sądu rodzinnego. Sąd rodzinny, aby ustalić, czy ta osoba jest odpowiednia, przeprowadza badanie rodziny adopcyjnej zgodnie z procedurą przysposobienia. Dziecko można umieścić w rodzinie adopcyjnej na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego.

W przypadkach przewidzianych w przepisach i zgodnie z procedurami prawnymi przysposobienie międzynarodowe jest możliwe między Łotwą a państwem będącym stroną konwencji haskiej z 29 maja 1993 r. o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego oraz Konwencji o prawach dziecka z 20 listopada 1989 r., z którym to państwem Łotwa zawarła dwustronną umowę określającą szczegółowe warunki współpracy sądowej w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego. Przeprowadzenie przysposobienia międzynarodowego można przeprowadzić po uzyskaniu opinii Komisji ds. Przeprowadzenia Międzynarodowego (*Ārvalstu adopcijas komisija*) stwierdzającej, że takie przysposobienie jest zgodne z ustawowymi zasadami ochrony praw dziecka i służy jego dobru.

Ostatnia aktualizacja: 19/08/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.